

מסורת הש"ס

(א) נאָזות פֿ״ב מ״ד; (ב) וַיֹּמַא ט,א; (ג) יֵלֵא וְאִמֶּר, (ד) נִרְיָה יֵא, יִמְנוֹת סד״; (ה) נִשְׁתַּל מ״ק ט, סנהדרין (ו) קדוּשִׁין ג: ו׳ ע״נ, (ז) לָקֵמְן לֵב מִה ט, ח) נִלְקֵמְן (ג: א), מוֹסַפֶּת פֿ״ג ה״ג לַעֲלֵ סו: לָקֵמְן לֵב מַעֲמִית ג,;

תורה אור השלם

1. ובשוב צדיק מצדקתו וְעָשָׂה עוֹל כְּכֹל הַתּוֹעֲבוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה וְהָשִׁיעַ וְעָשָׂה וְחַי כָּל צְדָקָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה לֹא תִזְכָּרָה בַּמַּעֲלֵי אֲשֶׁר קָעַל וּבִרְבָּאָתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בְּמִי יָמֹת: יחזקאל יח יח

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לייט ור' מנחמלמן, י"ב לעיל כפ"ק דף ג' וע"ש תוס' מ"ה ה"ה לך: (ב) י"ה מפני ור' חייט דוקא בספק התפלל אלל בודאי התפלל אוקמין:

הגהות הגר"א

[א] ב"ר נקאל אתה תפנה, י"ב כי אתה עושה בכל יו', גי רי"ף קדושים ועיין רמב"ם:

מוסף רש"י

גמירי, מקורם מחזיתיו (פסחים ב:). מסורת כ"ד מרכזית (טוסה ח,). בראש השנה נפקדה שרה רחל ורחבה, כל זכרים לנשים וגו' עליהם היינו (ו"ה יא, וכע"ז יבמות סד); כ"ד רגנות, רנה תפלה תמהה כמובים תתבלת שלמה עד כ"ה, וי"א כ"ד ב"ר ב"ר דמענים, ולא נהילא (שבת ז'). אומרה ברכה רביעית בפני עצמה, להכללה כמולאי שנמות ואינו כוללה בתוכן הדעת (נדה ח,).

רבינו ניסים

הני כ"ד דתעניתא כנגד מי אמר ר' חלבו כנגד כ"ד רגנות שאמר שלמה, הא מילתא מפרשה בתלמוד ארץ ישראל בירקין ובפרק ב' דתענית (הלכה ב) אין חלבו ור' שמואל כנגד כ"ד פעמים נה תפלה תתנה שכתובין בפרשת שלמה ואית בגמרא בפ' משקן בית הללחין (מועד קטן דף ט) ובפרק כל ישראל יש להם חלק (דף ק) בשעה שבנה שלמה את בית המקדש ובקש להכניס ארון לבית קדש הקדשים דבקו עשרים זה בזה אמר כ"ד רגנות כר':

והשקף. חשב לזכור אותה. לשון סוכה כדמתרגמינן וישקף ואסמכי

(בראשית יט): **רשע מעיקרו**, ושז מרשעמו פעמים שחזר ונעשה

רשע: הוא ינאי, ששנינו בקידושין (פ"ג דף סו), שהרג חכמי ישראל:

ינאי רשע מעיקרו, ונעשה לדיק וחזר לרשעמו: **דאחיל נה**.

התחיל לאומרה וטעה בלמנעיתה:

לא שנו, הא דלמך רב יהודה מעלין אותו: **שנעה קולוס**, כזממור קול ה'.

על המים (תהלים כט): **שאמרה חנה**.

כפרשת עלן לצי (ש"א ז): **כ"ד רגנוס**.

כפרשת ויעמוד שלמה (מלכים א ח)

רנה תפלה תחנה כלהון כ"ד איכא:

ביומא דרחמי, שהולך לבקש רחמים

שדבין שערים זה צוה ולא היו

מניחין להכניס ארון לבית קדשי

הקדשים כדלמרי' כזמעד קטן (דף

ט): **מעין כל צרכי**, אומר כזולר

ומצרך על כל אמת ואמת: **הביינו**.

ואינו מצרך אלל שומע תפלה בכל

הזרכות שצין שלס ראשונות לשלס

אחרונות. הביינו כנגד אמה חונן

ומול את לבזנו כנגד השיינו לסלוח

לנו כנגד סלח לנו להיות גאולים כנגד

גאולה וכן כולס: **כנאוס ארלך**, לשון

נוה כמו כנאות דשא ירדילני (תהלים

כג) והוא כנגד צרכת השעים:

והטועים על דעפך, העוזרים על

דברין: **ישפטו**, כנגד דדקה ומשפט.

לשון אחר והטועים כמשפט על דעתך

ישפטו השיים ללמדס לשפטו כדברין

וכן עיקר נראה לי וכן כה"ג: לייט

עלה אצי, לפי שמדלג הזרכות וכולון

כזרכה אחת: **כל השנה מי עדינן**

כרצי עקיבא, כלומר כשאלו מתפללין

י"ח שלמות מי עדינן כר' עקיבא

לומר זרכה רביעית כפני עלמה

דהשתא כשמתפללין הביינו נעמיד

כותיה: שנע סקון, שלס ראשונות

ושלס אחרונות והביינו: **ונכללה**.

להצלה: מכלל, תמוך הביינו כדךך

שהול כוללה בתוכן הדעת ויאמך

הביינו ה' אלהינו המגדיל צין קדש

לחול לדעת דרכין: **לאטרוי**.

לטעות: **כחלס**, התפלה יכול אדס

לכיון דעמו יותר מן האלמנע: **גבורוס**

גשמים, הזכרה עלמלח היא לפיכך

מחזירין אותו שאינה תפלה שיכול

לאומרה כשומע תפלה: **ביחיד**, מחזירין

אותו: **כנצור**, יחיד המתפלל עס הכצור:

דאדכר קודס ש"ס, אין מחזירין

אותו שיכול לאומרה כשומע תפלה:

תחנונים

תפלת השחר פרק רביעי ברכות

כט.

לַיִימָּ עֲלָה אֲבִי אֲמָאן דְּמַצְיָי הַבִּינֵנוּ, והכי ק"ל יש ספרים

דמסיק ה"מ כמתא אלל כדךך שרי כדמשמע כמחלמין (א)

גבי רבי יוסי וכו':

וּנְבַלְלָהּ בַּהֲבִינֵנוּ, והא דלמרינן כפ"ק דנדה (דף ח): כל השנה

כולה מתפלל אדס י"ח חוך ממואל

י"ה"כ מפני טורח כצור מפני התענית

וי"א שמתפללים י"ח שליוות מפני

שז"ל הצלה כחונן הדעת ותימה

אמאי לא פריך ונכללה כהביינו

וי"ל דלא דמי דהתס כל השנה כולה

מתפלל י"ח ואין לנו להקשות ונכללה

מכלל כדי לשנות המנהג של כל השנה

אלל הכא שכל השנה מתפלל הביינו

פריך ספיר למה לי לשנות המנהג:

כשציל אתה חוננתנו ונכללה כהביינו:

מַפְנֵי שִׁיבוֹא־לְאוֹמְרָה בְּשׁו"ת.

כדלמר [לקמן לא] (ע"ג)

דף ח) שאל אדס לרכיו כשו"ת דוקא

לרכיו כגון שיס לו חולה כתוך כימו או

שנריך שדכו מים דהוא מעין תפלה

וכן שאלה אלל הזכרה והצלה ושאר

שנחים אסור שאינה מעין שו"ת

וגראה שכל האומר כרוך אתה ה'

שו"ת אחר שקיים דברי תחנונים

מיושז מגונה כדלמרי' (מגילה דף יח),

מכאן ואילך אסור לספר כשנחו

של מקוס כלומר להוסיף זרכות על

אלו ואפילו אס כל להתפלל שמה

עשרה עוד פעס אחרת אסור

שגראה כמוסיף על הזרכות והא

דלמר לעיל (דף כה), ולואי שיתפלל

אדס כל היום (ו) היינו דוקא ספק

התפלל אלל ודאי אוקמינן לעיל

שפוסק אפי' בלמנע זרכה כשמואל

כפרק מי שממו (טס) ומה שלח

כצור שונה כהן היינו להוליא רבים

ידי חוצמן ומה שמתפלל כלסח היינו

כדי להסדיר תפלמו כדמוקמינן כפרק

כתרל דר"ה (דף לה):

הא

אומר מעין שמנה עשרה רב אמר מעין כל ברכה

וברכה ושמואל אמר י'הבינו ה' אלהינו לדעת דרכין ומול את לבבנו ליראתך

ותסלח לנו להיות גאולים ורחקנו ממכאובינו ודשננו כנאות ארצך ונפוצותינו

מארבע תקבין והתועים על דעתך ישפטו ועל הרשעים תניף ידיך וישמחו

צדיקים בבנין עירך ובתקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובעריכת נר

לבן ישי משיחך טרם נקרא [א] אתה תענה כרוך אתה ה' שומע תפלה י'לייט

עלה אביי אמאן דמצלי הבינו אמר רב נחמן אמר שמואל דכל השנה

כולה מתפלל אדס הבינו חוין ממוצאי שבת וממוצאי ימים טובים מפני

שצריך לומר הבדלה כחונן הדעת מתקף לה רבה בר שמואל ונימרה ברכה

רביעית בפני עצמה מי לא תנן ר"ע אומר אומרה ברכה רביעית בפני עצמה

אמר ר' חלבו כנגד כ"ד רגנות שאמר שלמה, הא מילתא מפרשה בתלמוד ארץ ישראל בירקין ובפרק ב' דתענית (הלכה ב) אין חלבו ור' שמואל כנגד כ"ד פעמים נה תפלה תתנה שכתובין בפרשת שלמה ואית בגמרא בפ' משקן בית הללחין (מועד קטן דף ט) ובפרק כל ישראל יש להם חלק (דף ק) בשעה שבנה שלמה את בית המקדש ובקש להכניס ארון לבית קדש הקדשים דבקו עשרים זה בזה אמר כ"ד רגנות כר':

עין משפט ור מוצוה

מו א ב מיי פיי מהל; תפלה הל' ג סגס עשין יט טושיע אר"ח ס' קבו סעף א:

בז א ד ה מיי פיי שס סס הל' ג ד סגס ט סס טושיע אר"ח סימן קי סעף א:

בז א מיי פיי שס הל' ח סגס שס טושיע אר"ח ס' קיד סעף ה:

ג ד מיי שס הלכה ט סגס שס טושיע אר"ח ס' קי סעף ד:

נא ח מיי שס הל' ט סגס ס' קיד סעף ה: רלז סעף א:

נב ט מיי שס הל' ט סגס שס טושיע אר"ח סימן קי סעף ה:

רבינו חננאל

הני עשרים וארבע דתעניתא כנגד מי אמר ר' חלבו כנגד כ"ד רגנות שאמר שלמה בשעה שהכניס ארון לבית קדשי הקדשים, ירושלמי: כ"ד תעניות כנגד כ"ד פסמים שכתוב בפרשת שלמה נה תפלה תתנה, מאי מעין שמונה עשרה רב אמר מעין כל ברכה וברכה, פירוש, מוכרי שלש ראשונות כסדרן ואומר ברכה רביעית חנון מאתך דעה כינה והשכל בא"י חונן הויער, והחזירנו בתשובה והעלה ופואה שלמה לכל מכותיו בא"י דופא חזיל עמו ישראל, וברך שחינו לסלוח, כזאלנו מהרה למען שפך בא"י גואל ישראל, והעלה ופואה שלמה לכל מכותיו בא"י דופא חזיל עמו ישראל, וברך שחינו וברכיהם בימינו בא"י השנים, וקבענו יחד מארבע כפות הארץ בא"י מקבין נדחי עמו ישראל, מלך עלינו אתה ה' לבדך בחסד וברחמים וצדקנו במשפט בא"י מלך אהוב צדקה ומשפט, את המינים ואת מל'כותן] וזון במהרה תפקיך תשבר ותמגר ותכניע אוריכו במהרה בימינו בא"י שובר אויבים ומכניע דרים, ועל כל הבושתים בן יהומו רחמיך ושים חלקנו עמהם בא"י משפן ומכשט לצדיקים, כנה ירושלים בתורה וכסא דוד להוכיח סהרין בא"י כונה ירושלים, את צמח דוד עבדך צמחין והושיענו בא"י צמיתין קון ישועה, קבל ברחמים את תפלותינו בא"י שומע תפלה, ראינו שלש אחרונות כתקנן, ושמואל אמר הבינו, פי' אומר שלש ברכות הראשונות כתקנן ומתחיל הבינו, הבינו ה' אלקינו לדעת דרכין, מול לבבינו לשוב ליראתך, סלח ה' לנו להיות גאולים, ורחקנו ממצוקים ודשנו כנאות ארצך, ונפוצים מארבע חקבין, והתועים השב צדק ומשפט, ועל הרשעים תניף ירך, וצדיקים ישמחו בבנין עירך ובתיקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ועריכת נר לבן ישי משיחך, טרם נקרא תענה בא"י שומע תפלה [ושלש אחרונות כתקנן], ירושלמי: אית תנא תני ככע מעין י"ח, ואית תנא תני י"ח מעין י"ח, מאן דתני יזין מעין י"ח מסיע ליה לשמואל, ג' ראשונות וג' אחרונות הרי שש, וחביינו ברכה אחת שחתם בה בא"י שומע תפלה הרי ו' מעין י"ח, מאן דתני י"ח מעין י"ח מסיע ליה לרב דאמר חתימה מעין כל ברכה וברכה כאשר פירשנו

ואע"ג

דלייט אביי אמאן דמצלי הבינו, יש מי שאומר לכל מאן דאפשר ליה, אבל מאן דטריד או בדרך לא לייט אביי, אמר ר' תנחום אמר רב אסי טעה ולא הזכיר גשמים בתחיית המתים וכו'. ירושלמי: אמר ר' זעירא בשם ר' חנינא, היה עומד בגשם והזכיר של טל אין מחזירין אותו, בתל והזכיר של גשם מחזירין אותו, והתניא אם לא שאל בברכת השנים או שלא אמר גבורות גשמים מחזירין אותו, בההוא דלא אידכר לא טל ולא מטר.

